

АНАЛІЗ РИНКУ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

©**О.І. Онишків, М.Б. Демчук, Т.А. Groшовий**

Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського

Резюме: у статті наведено результати маркетингових досліджень ринку гастроентерологічних лікарських засобів, зареєстрованих на території України. Проведено аналіз вітчизняного ринку гастроентерологічних лікарських засобів та цінової кон'юнктури препаратів даної фармакологічної групи.

Ключові слова: гастроентерологічні лікарські засоби, маркетингові дослідження, фармацевтичний ринок.

Вступ. Проблема лікування ерозивно-виразкових ушкоджень слизової оболонки гастродуоденальної зони зберігає свою актуальність як у теоретичному, так і в практичному відношенні. Згідно зі статистичними даними, у світі від виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки страждає 10-20 % усього дорослого населення. Висока захворюваність, часті рецидиви, тривала непрацездатність хворих – все це дозволяє віднести проблему виразкової хвороби до найбільш актуальних у сучасній медицині [2, 5, 6].

Патогенез виразкової хвороби шлунка та кишечнику веде до розвитку деструктивних процесів, які мають тенденцію до прогресивного розвитку від ерозій до глибоких виразок. Саме тому велика увага приділяється лікуванню захворювань травного тракту, і потреби вітчизняного фармацевтичного ринку в цих препаратах постійно ростуть, незважаючи на наявність широкого арсеналу лікарських засобів [1–6].

Мета роботи – провести маркетингові дослідження українського фармацевтичного ринку лікарських засобів для лікування пептичної виразки і гастроезофагеальної рефлюксної хвороби.

Методи дослідження. Загальноприйняті статистичні та маркетингові дослідження паперових і електронних джерел інформації щодо препаратів даної фармакологічної групи.

Результати й обговорення. Для досягнення даної мети нами проводилося комплексне маркетингове вивчення вітчизняного ринку гастроентерологічних лікарських засобів (ГЕЛЗ) згідно з класифікацією системи АТС. Лікарські засоби (ЛЗ) для лікування пептичної виразки належать до групи А02 “Препарати для лікування кислотозалежних захворювань”, які, в свою чергу, поділяються на 3 групи: А – антациди, В – засоби для лікування пептичної виразки і гастроезофагеальної рефлюксної хвороби та Х –

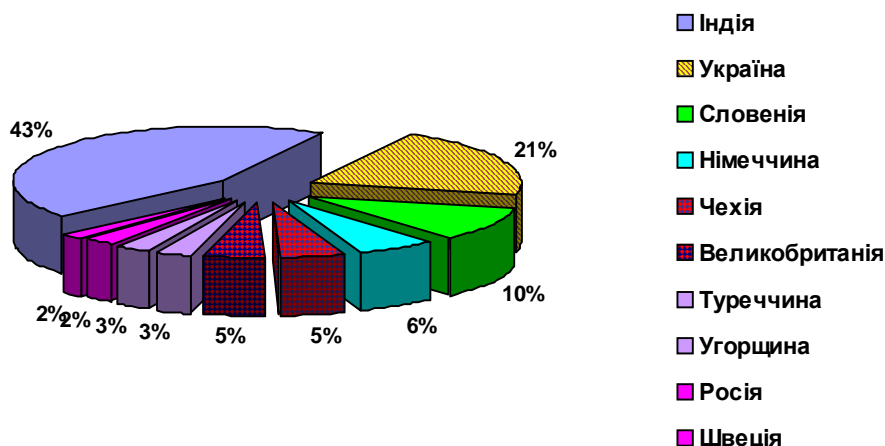
інші засоби для лікування кислотозалежних захворювань [8].

Станом на січень 2009 р. в Україні зареєстровано 168 ЛЗ групи А02В “Засоби для лікування пептичної виразки і гастроезофагеальної рефлюксної хвороби”. Основну частку ЛЗ (57 %), в аналізованій групі становлять інгібітори протонної помпи – 96 позицій, найменшу кількість – це моно та комбіновані ЛЗ для ерадикації *Helicobacter pylori* – 29 препаратів або 17 % від загальної кількості найменувань [10].

Слід відмітити, що на сьогодні основний асортимент ГЕЛЗ формується за рахунок ЛЗ закордонного виробництва: на їх частку припадає близько 82 %, вітчизняні препарати займають на ринку, відповідно, 18 % асортименту, який налічує, відповідно, 138 і 30 торгових найменувань [8–10].

Противиразкові препарати постачають на український ринок фірми-виробники із 24 країн світу. Аналіз державного реєстру ЛЗ дозволив визначити частку кожної із країн-виробників в товарному асортименті на ринку ГЕЛЗ. Найбільш активні позиції серед країн-імпортерів займають Індія, Словенія, Німеччина, які зареєстрували на українському ринку, відповідно, 43 %, 10 % і 6 % від загальної кількості найменувань; решта країн, які присутні на ринку, займають низьку частку – в межах 2 – 5 %. Частка українських препаратів для лікування пептичної виразки і гастроезофагеальної рефлюксної хвороби становить 21 % (близько 30 ЛЗ). Вітчизняне виробництво препаратів даної фармакологічної групи забезпечують 14 підприємств (рис.1.) [8–10].

Антагоністи H_2 -гістамінових рецепторів поставляє на ринок близько 20 іноземних фармацевтичних підприємств, в тому числі 8 фірм з Індії – “Ranbaxy”, “Umedica Laboratories”, “Unique Pharmaceutical Laboratories”, “Kusum Healthcare”, “Allied Chemicals & Pharmaceuticals”, “Elegant India”, “New Life Pharmaceuticals”, “Stedman

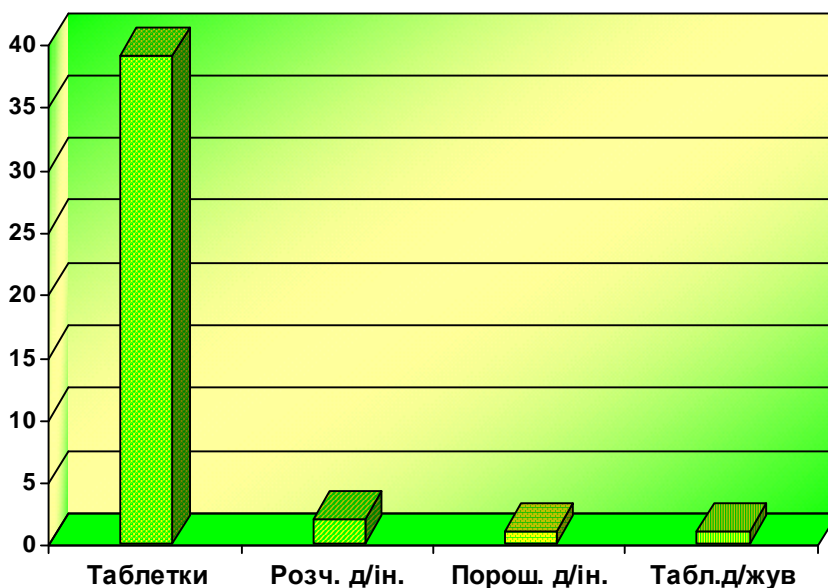

**Рис. 1. Дијаграма
розподјела крајин
виробничких ГЕЛЗ.**

Pharmaceuticals”; 2 фирме из Велике Британије – “Mili Healthcare”, “Ozone Laboratories Ltd.”; а такође фирме из Чехије – “Pro.Med.CS. Praha”; Латвије – АТ “Олайнски ХФЗ “Олайнфарм”; Македоније – “Replexfarm A.D.”; Русије – ТОВ “Озон”; Србије и Црногорије – “Nemofarm”; Словеније – “KRKA”; Угорщини – “Richter Gedeon”, Нимеччини – “Hexal AG”; Бугарије – “Medica AD”; Словаччини –

“Slovakofarma”. У Украјини препарати дање групе виробљају 4 фармацевтички предузећа: ТОВ “Здоров’я”, ЗАТ “Дарница”, ЗАТ “Лекхим-Харкив”, ЗАТ “Технолог”.

Проведениј анализ асортиментних пропозициј групе А02ВА за ликарским формама показао, да најпоширенешом ликарском формама дање групе је таблета – 91 % (рис. 2.).

**Рис. 2. Дијаграма розподјела
антагониста Н₂-гистаминских
рецепторских зависно од ликарске
форме.**

Препарати најчиселнијаше групе, а саме инхибитори протонске помпе, достављају на украјински фармацевтички тржиште инострани фирме из 17 крајин свијета. Лидерима-импортерима ЛЗ дање групе је Индија (37 позициј), Словенија (9 позициј), Нимеччина (5 позициј), Чехија та Туреччина (по 4 позициј), остали крајин представљени 1-ом или 2-ом најменуванијом фармапродукцијом. Тако, среди закордонних фирми водучи позиције заимају такли индијски фирме: “Dr. Reddy’s”, “Ranbaxy”, “Synmedic”, “Torrent Pharmaceuticals”, “Matrix Pharmaceuticals”; словенски: “Lek”, “KRKA”, немечки: “Altana Pharma AG”, “Hexal AG”; туречки – “Nobel Ilac Sanayii ve Ticaret”. Витчизњани вироб-

нички имају широки асортимент ЛЗ дање групе – близко 15 позициј. 3-омј украинских виробничких предузећа водуче место заимају ЗАТ “Дарница”, ВАТ “Фармак”, ТОВ “Стирлбиофарм”, ВАТ “Київмедпрепарат”, ТОВ “Авант”.

Проанализувавши асортимент групе А02С, можемо зробити висновок, да ту превагају тврде ликарске форми, а саме – капсули. На њиху частку припадае 49 % од укупне количине. Розподјел инхибиторских протонске помпе зависно од ликарске форме представљено на рисунку 3.

У сегменту ЛЗ за ерадикацију Helicobacter pylori ЛЗ водуче место посели такође такође индијски фармацевтички компаније, јаке “Ranbaxy”, “Umedica

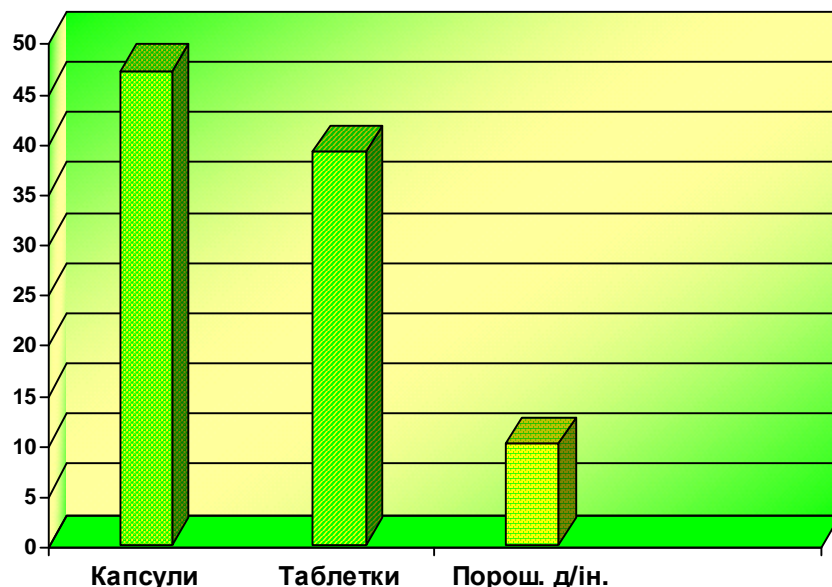

Рис. 3. Діаграма розподілу інгібіторів протонної помпи залежно від лікарської форми.

Laboratories”, “Unique Pharmaceutical Laboratories”, “Kusum Healthcare”, “Allied Chemicals & Pharmaceuticals”, “Elegant India”, “New Life Pharmaceuticals”, “Stedman Pharmaceuticals”, “Synmedic”. Серед інших закордонних виробників присутні препарати таких іноземних фірм: “Yamanouchi Europe” (Нідерланди), “Boehringer Ingelheim Espana” (Німеччина), “KRKA” (Словенія). Загалом препарати даної групи імпортуються на український фармацевтичний ринок із 5

країн. Україна ж в даному сегменті посідає друге місце за чисельністю препаратів аналізованої групи. ЛЗ для ерадикації *Helicobacter pylori* випускають такі вітчизняні виробники: ЗАТ “Дарниця”, ВАТ “Фармак”, ВАТ “Галичфарм”, ВАТ “Монфарм”.

В асортименті груп А02BD і А02ВХ лідируюче місце займають таблетки (16 позицій) та капсули (6 позицій). Розподіл лікарських форм у даних групах представлено на рисунку 4.

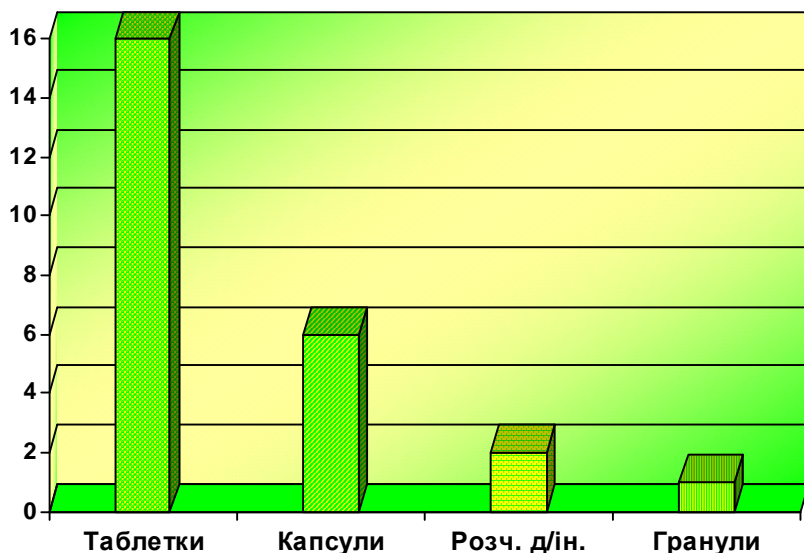

Рис. 4. Діаграма розподілу ЛЗ для ерадикації *Helicobacter pylori* залежно від лікарської форми.

На українському ринку є досить багато препаратів іноземного виробництва, які не мають вітчизняних аналогів. Зокрема, з групи езомепразолу – “Нексіум” (Швеція), із групи ЛЗ для ерадикації *Helicobacter pylori* – “Вентер” (Словенія), “Орністат” (Великобританія), “Клатінол” (Індія), “Пілобакт – Нео” (Індія) та ін. Необхідно відмітити, що розширення асортименту вітчизняних фармацевтичних виробників за останні

роки здійснюється, головним чином, за рахунок модифікації препаратів традиційної номенклатури, випуску препаратів-генериків.

Ціноутворення на будь-якому ринку є одним з визначальних моментів його життєздатності. Щоб визначити попит та доступність ГЕЛЗ для українського споживача, необхідно вивчити цінову кон'юнктуру ринку. Для цього проводили аналіз динаміки цін виробників та посередників опубліко-

ваних в прайсах щотижневика “Аптека”, а також вивчали коефіцієнти ліквідності та доступності [8].

Аналізуючи цінові пропозиції ГЕЛЗ, представлених на ринку, за останній квартал 2008 р. ми провели умовний поділ препаратів на три цінові ніші: високовартісну (більше 50 грн), середньовартісну (від 20 до 50 грн), і низьковартісну (до 20 грн) [5].

У низьковартісній ніші основну частку становлять препарати-генерики інгібіторів H₂-гістамінових рецепторів (ЛЗ групи ранітидину та фамотидину) як вітчизняних, так і іноземних виробників. Також сюди увійшли препарати омепразолу та ЛЗ для ерадикації Helicobacter pylori вітчизняного виробництва.

Високовартісну нішу значною мірою формують ГЕЛЗ іноземного виробництва. Як правило, це інноваційні препарати інгібіторів протонної помпи, до складу яких входить пантопрозол, рабепразол та езомепразол, а також ЛЗ для ерадикації Helicobacter pylori. Так, найбільш дорогими препаратами для лікування пептичної виразки і гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби на українському фармацевтичному ринку в IV кварталі 2008 р. є Нексіум (пор. д/п р-ну д/ін. і інф. 40 мг № 10 „AstraZeneca”) та Паріет (табл. 20 мг № 14 „Janssen Pharmaceutica”) [2]. Отримані результати представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Номенклатура ГЕЛЗ, які формують високовартісну нішу

Назва препарату	Серед. опт. ціна в IV кв. 2006 р., грн	Серед. опт. ціна в IV кв. 2007 р., грн	Серед. опт. ціна в IV кв. 2008 р., грн
Препарати на основі омепразолу			
Гасек - 40 капс. 40 мг №14 Мерха (Швейцарія)	59,3	63,8	73,44
Лосід 20 капс. 20 мг № 100 Flamingo Pharmaceuticals (Індія)	46,1	46,2	57,9
Омепразол капс. 0,02 г контурн. ячейк. уп., №120 Стиролбіофарм (Україна)	55,4	57,6	57,8
Препарати на основі пантопрозолу			
Контролок пор. д/п ін. р-ну 40 мг у флаконах №1 Altana Pharma (Німеччина)	51,5	52,05	65,7
Контролок табл. 20 мг № 14 Altana Pharma (Німеччина)	81,2	94,5	101,3
Контролок табл. 40 мг № 14 Altana Pharma AG(Німеччина)	133,0	150,5	171,4
Контролок пор. д/п ін. р-ну 40 мг у флаконах №1 Nycomed (Норвегія)	–	53,1	67,6
Пульцет табл. 40 мг № 28 Nobel Ilac Sanayiive Ticaret (Туреччина)	–	71,3	68,3
Препарати на основі рабепразолу			
Велоз табл. 10 мг № 20 Torrent Pharmaceuticals (Індія)	–	94,5	84,8
Велоз табл. 20 мг № 20 Torrent Pharmaceuticals (Індія)	–	129,9	123,9
Паріет табл. 10 мг № 14 Janssen Pharmaceutica (Бельгія)	104,6	102,4	109,4
Паріет табл. 20 мг № 14 Janssen Pharmaceutica (Бельгія)	134,3	141,5	157,3
Рабізол табл. 20 мг № 28 Meditech (India) (Індія)	57,2	57,6	65,4
Рабелок табл. 20 мг № 100 Cadila Pharmaceuticals (Індія)	–	477,4	525,2
Разо табл. 10 мг № 20 Dr.Reddy`s Laboratories (Індія)	–	–	52,3
Разо табл. 20 мг № 20 Dr.Reddy`s Laboratories (Індія)	–	–	76,5
Препарати на основі езомепразолу			
Нексіум пор. д/п р-ну д/ін. і інф. 40 мг № 10 AstraZeneca (Швеція)	418,4	546,5	730,7
Нексіум табл. 20 мг № 14 AstraZeneca (Швеція)	95,3	96,5	131,95
Нексіум табл. 40 мг № 14 AstraZeneca (Швеція)	134,5	136,2	132,4
ЛЗ для ерадикації Helicobacter pylori			
Де-нол табл. по 120 мг № 56 Astell Pharma Europe (Нідерланди)	–	–	63,5

Продовження табл. 1.

Назва препарату	Серед. опт. ціна в IV кв. 2006 р., грн	Серед. опт. ціна в IV кв. 2007 р., грн	Серед. опт. ціна в IV кв. 2008 р., грн
Де-нол табл. по 120 мг №112 Astel Pharma Europe (Нідерланди)	–	103,6	119,8
Де-нол табл. по 120 мг № 56 Yamapouchi Europe (Нідерланди)	46,5	57,4	61,5
Де-нол табл. по 120 мг №112 Yamapouchi Europe (Нідерланди)	87,5	95,8	114,2
Орністат табл №42 Mili Healthcare (Великобританія)	92,8	108,1	103,3
Пілобакт –Нео табл № 42 Ranbaxy (Індія)	71,7	68,6	101,8
Клатинол табл №42 Synmedic (Індія)	61,4	59,4	76,6

Останній квартал 2008 року ознаменувався значними коливаннями курсу валют та “ручним” регулюванням урядом ситуації, яка склалася на внутрішньому ринку України. Це призвело до поступового зникнення ряду препаратів із полиць аптек, а також до різкого зростання цін на препарати іноземного виробництва. Цю ситуацію чітко відображає динаміка зміни коефіцієнта ліквідності ціни (K_{liq}).

Протягом вересня 2008 р. для 50 % препаратів даної групи K_{liq} знаходився в межах до 0,16, що згідно з концепцією соціально-етичного маркетингу є етичним та коректним щодо споживача. У жовтні частка ЛЗ із аналогічним значенням K_{liq}

зросла і становила 66 %, при цьому кількість пропозицій ГЕЛЗ іноземного виробництва зменшилася на 36 %. У листопаді тенденція щодо зменшення кількості пропозицій препаратів на ринку зберігалася, крім того, спостерігалася і значне зменшення частки ГЕЛЗ (42 %) із значенням K_{liq} до 0,16 порівняно з вереснем цього року. У грудні для 32 % ЛЗ, як правило, вітчизняного виробництва, значення K_{liq} не перевищувало число 0,16, а кількість препаратів іноземного виробництва продовжувала поступово зменшуватися [6].

Найбільш варіабельні значення K_{liq} ГЕЛЗ іноземних фірм-виробників протягом IV кварталу 2008 р. зображено на рисунку 5.

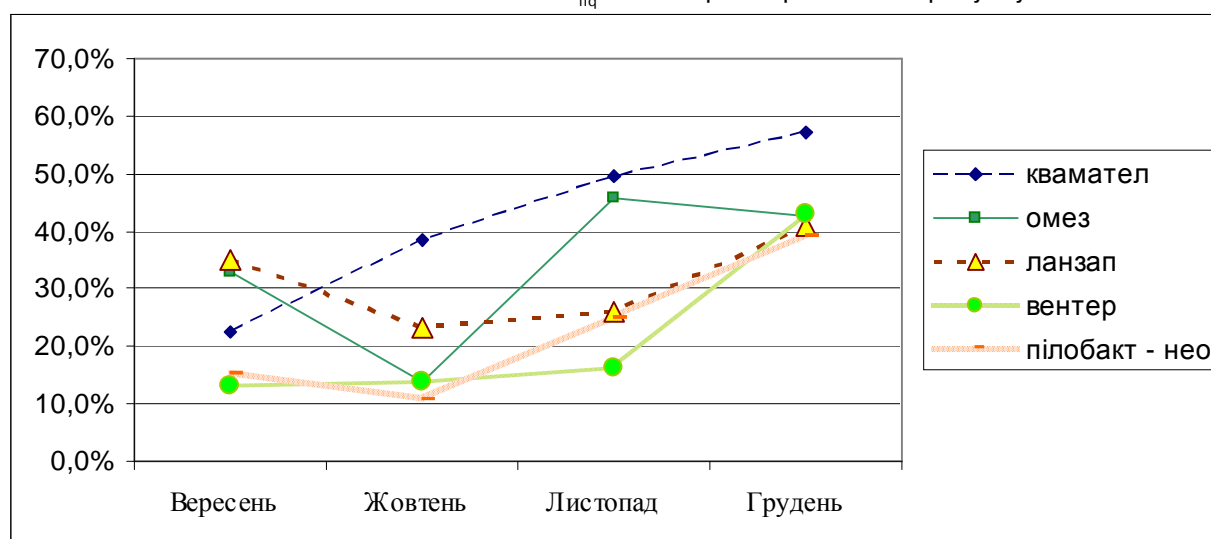

Рис. 5. Динаміка коефіцієнта ліквідності в IV кварталі 2008 р.

Також слід відмітити, що ціни на ГЕЛЗ протягом останнього кварталу 2008 р. значно зросли, особливо динамічність зростання спостерігалася для препаратів іноземних фірм-виробників, яка зрозуміло пов'язана із загальною нестабільністю світової та української економіки.

Аналіз цінової кон'юнктури ринку ГЕЛЗ в IV кварталі 2008 р проводили і за таким показником, як коефіцієнт доступності (K_d). Значення коефіцієнта

доступності для препаратів даної фармакологічної групи є досить високим, що вказує на доступність цих препаратів українському споживачеві. K_d для іноземних препаратів, аналогів яким немає в Україні, є досить низьким, зокрема такі препарати, як Контролок (табл. 40 мг, Німеччина), Нексіум (пор. д/п р-ну д/ін. і інф. 40 мг № 10 (Швеція), Рабелок (табл. № 100, Індія) для пересічного українського споживача є малодоступними.

Висновки. Проаналізовано український фармацевтичний ринок лікарських засобів для лікування пептичної виразки і гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. Встановлено, що на сьогодні основний асортимент (82 %) в даній фармакологічній групі формується за рахунок іноземних фірм-виробників (із 24 країн світу). Лідером із виробництва ГЕЛЗ є Індія. Українські виробники посідають друге місце, проте слід відмітити, що вітчизняне виробництво здійснюється, головним чином, за рахунок модифікації препаратів тра-

диційної номенклатури, випуску препаратів-генериків. Також на ринку присутні інноваційні препарати іноземного виробництва, які не мають вітчизняних аналогів. Проведений аналіз асортиментних пропозицій ГЕЛЗ за лікарськими формами показав, що найпоширенішою лікарською формою даної групи є тверді лікарські форми, а саме, таблетки і капсули.

Проведено вивчення цінової кон'юнктури ринку ГЕЛЗ, яке включало аналіз динаміки цін та розрахунок коефіцієнтів ліквідності та доступності.

Література

1. Голубчиков М.В. Статистичний огляд захворюваності населення України на хвороби органів травлення // Сучасна гастроентерологія і гепатологія. – 2000. – № 1. – С. 17 – 20.
2. Гром О.Л., Гром Я.О. Комплексне маркетингове вивчення ринку гастроентерологічних лікарських засобів // Фармац. журнал. – 2005. – № 4. – С.71-75.
3. Маслова Н.Ф., Бомко Т.В., Носальская Т.В., Любецкая Ж.А., и др. Обеспечение фармацевтического рынка Украины препаратами для лечения заболеваний желудочно-кишечного тракта // Провизор. – 1998. – № 18. – С. 33 – 34.
4. Пузак Н.О., Жадан Н.В. Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку лікарських засобів, що застосовуються в гастроентерології // Вісник фармації. –

2001. – № 3(27). – С. 88

5. Слободянюк Н.Н. Состояние рынка противоязвенных препаратов // Провизор. – 2007. – №16. – С. 8 – 11
6. Cremonini F., Di Caro S., Covino M. et al. Effect of different probiotic preparations on anti-helicobacter pylori therapy-related side effects: a parallel group, triple blind, placebo-controlled study // Am. J. Gastroenterol. – 2002. – Vol. 97 (11). – P. 2744-2749.
7. Tytgat G.N.J., Janssens J., Reynolds J.C, Wienbeck M. Update on the pathophysiology and management of gastrooesophageal reflux disease: the role of prokinetic therapy // Eur. J. Gastroenterol. Hepatol. – 1996. – Vol. 8. – P. 603-611.
8. <http://www.apteka.com.ua>
9. <http://www.compendium.com.ua>
10. <http://www.mozdocs.kiev.ua/liki.php>

АНАЛИЗ РЫНКА ГАСТРОЭНТЕРОЛОГИЧЕСКИХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ

О.И. Онышкив, М.Б. Демчук, Т.А. Грошовый

Тернопольский государственный медицинский университет имени И.Я. Горбачевского

Резюме: в статье приведены результаты маркетинговых исследований рынка гастроэнтерологических лекарственных средств, зарегистрированных на территории Украины. Проанализировано отечественный рынок гастроэнтерологических лекарственных средств и ценовой конъюнктуры для препаратов данной фармакологической группы.

Ключевые слова: гастроэнтерологические лекарственные средства, маркетинговые исследования, фармацевтический рынок.

ANALYSIS OF MARKET OF GASTROENTEROLOGIC PREPARATIONS

O.I. Onyshkiv, M.B. Demchuk, T.A. Hroshovy

Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky

Summary: the article adduces the results of marketing researches of market of gastroenterologic preparations, which are registered on the territory of Ukraine. The analysis of pharmaceutical market of gastroenterologic preparations and dynamics of price for preparations of this pharmacological group is carried out.

Key words: gastroenterologic preparations, marketing researches, pharmaceutical market.